

Nous descobriments i recerques

Continuant la sèrie de prospeccions en superfície prop de les terrasses dels rius s'han descobert noves indústries paleolítiques.

Vilafant. — Descobert l'estiu del 1978, és un jaciment de superfície de «còdols treballats», trobant-se situat en uns camps prop d'unes instal·lacions del M. O. P. Els instruments recollits, pocs, un petit nucli i un proto-bifaç, són els més caracteritzats.

St. Julià del Llor. — Es troba a l'abril de 1979, a mà esquerra del riu Ter, en uns camps de conreu. Els instruments recollits de la cultura dels «còdols tallats» van ésser pocs però de bona factura: una osca, un gran chopper i algun esclat.

Vinya d'En Roca. — El juliol de 1979 a St. Climent Sescebes, en el lloc anomenat Vinya d'En Roca, es va recollir una sèrie d'instruments sobre còdol i algun en sílex. Pel setembre es feren dues noves visites al jaciment.

Pau. — El novembre de 1979, entre Pau i Vilajuïga, a la vorera esquerra de la carretera que va a Roses, fent una sortida d'exploració, es va localitzar un jaciment de superfície de la cultura «dels còdols tallats». És significativa una peça eolitzada tipus «Eparinele». Una de les característiques d'aquesta estació és l'eolització dels instruments.

Vilajoana. — En unes terrasses a mà esquerra del Fluvià, prop d'aquesta localitat es va localitzar en el mes de desembre de 1979, una estació de «còdols treballats». En l'actualitat, després d'algunes anades s'han recollit 20 instruments ben caracteritzats, alguns d'ells molt rodats i forta pàtina. Quasi tots són de quars.

Costa Roja. — El mes de gener d'enguany, a mà dreta de la carretera que va de Girona a Figueres, en el lloc anomenat Costa Roja, s'ha localitzat 24 instruments de la cultura de «còdols treballats» de factura indiscutible.

Puig d'En Roca III. — Durant l'any 1979 dos fets han permès que aquest jaciment que estava sense explorar des de 1978 es tornés a recuperar; l'incendi del puig va netejar la zona de prospecció i l'incorporació de nous membres del grup de recerca, això ha possibilitat que s'hagin replegat més de 300 peces.

S'han realitzat també recerques a Can Rubau, Can Simon, i altres indrets del Ter i el Fluvià, així com a La Selva.

L'equip de prospeccions està format per: Santi Serra, Enric Jiménez, Josep Canal, Eudald Carbonell, Vicenç Raimundo, Robert Gutiérrez, Mesquida, Josep Lluís Barco i Josep de Bedoya, i han col·laborat Arianna Aparicio, Esteve Verdager, Rafael Mora, Victòria Gràcia, Benjamí Benet, Joan Turró i Joaquim Munné.

Prospeccions de Paleolític Inferior a Burgos

L'Eudald Carbonell, de l'Associació Arqueològica juntament amb els Drs. Jordi Estévez i J. F. de Villalta, de l'Institut Jaume Almera del C.S.I.C. de Barcelona i l'arqueòloga Assumpció Vila, vàrem fer una anada a Burgos per a verificar un descobriment fet per uns aficionats locals, els senyors Lino Juanes i Alberto Manrique, que ens havien portat materials molt interessants.

Donat que el lloc era a prop del famós jaciment d'Atapuerca, a on s'han trobat les restes d'«Homo erectus» més antics d'Espanya i comparables amb els de l'Aragó, vàrem aprofitar per fer unes prospeccions per tota la zona. El descobridor d'aquestes restes, senyor Trinidad Torres, ens va acompanyar. Fruit d'aquestes prospeccions va ésser la trobada d'algunes peces treballades, de sílex, en una de les dolines del complexe kàrstic on fins el

moment no s'havia trobat més que restes de fauna. També es vàren recollir mostres de microfauna que han permès de datar el reompliment. Donats aquests resultats, enguany es preparen unes excavacions que dirigirà el professor E. Aguirre de Madrid amb la col·laboració del professor Villalta de Barcelona.

Pero l'objectiu final eren els jaciments nous de Palacios de la Sierra. El descobridor, Lino Juanes, ens va ensenyar tot el lot de materials que havia anat recollint; es tracta d'un importantíssim complexe lític, en sílex i quarsites; silícies amb abundància de còdols treballats acompanyant una gran mostra de restes paleontològiques. El reconeixement del lloc va demostrar-nos que hi ha com a mínim tres jaciments interrelacionats de primeríssima categoria. Un d'ells, a peu de muntanya, s'estén per uns quants centenars de metres (només

durant la breu visita vàrem recollir més de cent peces). Els altres són recompliments kàrstics del tipus del d'Atapuerca (en ells trobarem tanta fauna com indústria).

Va quedar palesa la importància capital d'aquest descobriment de manera que, després de posar-nos d'acord amb les autoritats locals que ens oferiren la seva col·laboració, es va decidir d'efectuar una campanya d'excavacions aquest estiu portada per Vila, Carbonell i Estévez. A col·laborar amb les feines de la qual estan convidats els membres de l'Associació.

VISITES

PROFESSORS I PERSONALITATS

El Sr. Joaquim Nadal, Batlle de Girona, va visitar el nostre Local Social a fi d'interessar-se per les nostres activitats. Es tractà del tema del nou Museu d'Història de la ciutat, on l'Associació muntarà i cuidarà d'una secció de Prehistòria destinada a l'Exposició dels materials del Paleolític Inferior descoberts en el terme municipal de la ciutat. Fou atès per tots els membres de la Junta.

El dia 12 de maig del 1979 ens visità Jordi Sabater Pi, primatòleg del Parc Zoològic de Barcelona i professor de la Universitat Central. Visità els jaciments prehistòrics del Puig d'En Roca i Sobre Pedret i més tard en el Local Social, examinà els materials paleolítics descoberts.

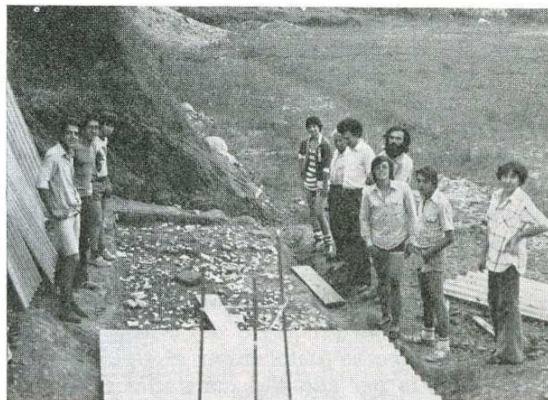
El mes de juliol els professors Henry i M.ª Antoniette de Lumey, feren una de les seves acostumades visites a Girona. En el local se li donà una completa explicació de les últimes troballes d'indústries del Paleolític Arcaic i Inferior a la vall mitja del Ter i es confeccionà una carta arqueològica dels jaciments fins ara identificats a les comarques gironines.

Visita del Professors Henry i M.ª Antoniette de Lumley al local de l'Associació el dia 19 de maig de 1979.
(Foto: V. Raimundo)

El mes d'agost del 1979, Eudald Carbonell visità el Laboratori de Paleontologia de Zagreb (Iugoslàvia) al professor Mirko Maletz, entregant un llibre sobre el Puig d'En Roca.

El 27 de setembre del 1979 ens va visitar el professor Manuel Santoja, especialista en paleolític Inferior, interessant-se pels materials de les terrasses del Ter i l'excavació del Puig d'En Roca.

L'equip excavador davant les restes del Jaciment.
(Foto: V. Raimundo)

Excavacions arqueològiques a «Sota Palou» (Campdevàrol)

Campanya 1979

De l'1 al 15 del mes de setembre l'equip «Grober Xaialsa» ha continuat les prospeccions a l'estació prehistòrica anomenada «Sota Palou», situada a les riberes del Freser, davant de les «cases barates» de Campdevàrol, lloc on es troba l'actual poliesportiu.

L'equip excavador aquesta vegada ha estat format per Vicenç Raimundo, Josep Miralles, Josep Espona, Eudald Maestro, Joan Reixach i Jordi Rey i coordinat per l'arqueòleg Eudald Carbonell.

Aquestes excavacions han estat possibles gràcies al patrocini del Ministeri de Cultura i l'Ajuntament de l'esmentada localitat que també van comptar amb l'ajuda de l'Associació Arqueològica de Girona.

Com ja vaig informar en el segon Butlletí «Sota Palou» fou un campament de caçadors del Paleolític Superior. Venien des de la plana i s'installàren en aquests indrets durant els mesos d'estiu fa més de 20.000 anys. Vivien en cabanes que les cobrien de pells d'animals que caçaven i branques d'arbres; quan sentien el fred se n'anaven al seu lloc d'origen.

La caçera era l'activitat principal d'aquests individus i la realitzaven prop del riu Freser on hi abundaven grans animals herbívors, tals com el bou i el cavall, i a la muntanya la cabra

i el cérvol. El tipus de fauna que existia llavors ha estat possible identificar-la gràcies a la troballa de petites restes d'alguns d'aquests animals.

L'any 1974, en aquest jaciment, l'Eudald Carbonell troba restes d'indústria «in situ» després d'haver-se realitzat unes obres d'exploració del terreny per a construir-hi un camp d'esports. Dels 1.200 m² que devia tenir aquest campament actualment només resten uns 200 m².

Degut a la importància que podia tenir aquest lloc a nivell arqueològic, es es va decidir portar a terme uns treballs de recerca i l'any 1978 es fa la primera excavació del jaciment, on s'hi troben alguns útils tallats, petits fragments d'os, senyals de focs i el negatiu d'un possible pal de cabana prehistòrica. Actualment, gran part d'aquests materials trobats es poden contemplar al Museu de Ripoll.

En el transcurs de la campanya S.P. 78 es van recollir mostres de pollens que es van dur al Museu Arqueològic de Barcelona, per a analitzar i poder determinar el tipus de flora que existia per aquelles contrades en temps prehistòrics. Esperem, per tant, poder donar els resultats dels anàlisis dintre d'un termini molt breu mitjançant un diagrama.

En aquesta campanya (S.P. 79) es va fer una cata de 14 m² justament al costat de l'anterior, que aquesta vegada els materials recollits han estat molt més abundants, destacant per la seva quantitat restes d'instruments de treball (gairebé uns 300) i una gran mandíbula de «bos primigenius». S'han trobat igual que a les excavacions S.P. 78 restes de focs de cocció acompanyats de petites restes culinàries (fragments d'os).

Prop de la mandíbula es van localitzar alguns ocres que probablement devien utilitzar aquesta gent en els rituals. També cal destacar la troballa d'un prisma de cristall de roca, de petites dimensions, el qual es podria tractar d'un amulet i tres grans còdols de riu que van ésser transportats per la mà de l'home des del riu fins al campament, els quals servien com a seient als artesans que fabricaven els útils. El material trobat està en estudi.

L'Ajuntament de Campdevàrol, a través del regidor de Cultura, ha posat de manifest que existeixen possibilitats per a instal·lar una sala de prehistòria en el local de la Biblioteca Municipal on romandrien exposades les restes més significatives de l'esmentat jaciment i al mateix temps protegir aquesta zona per a futures excavacions.

Excavació del Puig d'en Roca I-II (Zona DA)

Des del descobriment efectiu de l'estació de còdols tallats del Puig d'En Roca l'any 1972 per un de nosaltres (J. C.), mai s'havia plantejat amb tanta força com a 1978 la necessitat de fer a la zona DA del jaciment una prospecció sistemàtica. El fet de que es trobessin en relativa facilitat i abundància instruments tallats en superfície, retrassava la possibilitat de fer aquesta prospecció.

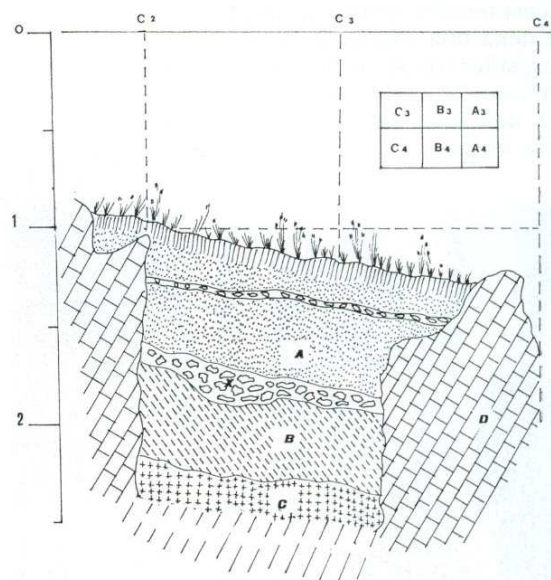
Des de sempre s'havien excavat petits forats en varis indrets del Puig, però mai els resultats eren el suficientment importants i clars com per decidir-se a fer-ho de manera sistemàtica.

Juntament amb Jiménez, obrírem a l'any 1977 una trinxera a la part superior de la zona amb resultats positius, es veien senyalats dos nivells amb presència d'indústria.

Santi Serra en 1979 en una altra prospecció, confirmà els dos nivells a la part baixa de la mateixa zona DA, aquesta última corroboració ens decidí a dur a terme l'excavació sistemàtica en el mateix any.

Per la primera setmana d'agost, vàrem iniciar l'excavació d'una zona de 6 metres quadrats (3 x 2); s'efectuà prop de la prospecció S.S, prèvia la col·locació d'un dispositiu per quadricular la zona a estudiar. Els resultats no es deixaren esperar, ja que a pocs centímetres de la super-

fície aparegueren alguns instruments tallats; el nivell més important, però, no es va localitzar fins a uns 50 centímetres de profunditat. Era

Estratigrafia excavació Puig d'En Roca 1979: Ex-79 zona DA. — A: Argiles amb 20 % de filosilicats. — X: Nivell amb indústria. — B: Argiles amb 25 % de filosilicats. — C: Roca terciària en descomposició. — D: Roca terciària.

irregular i continu, essent l'espessor variable, podia anar des dels 5 a 30 centímetres en la part més intensa de l'acumulació.

La indústria localitzada, abundant, estava formada per instruments la majoria de petit tamany i a pocs retocs, sobre materials de quars i quarzites.

L'anàlisi fet per sobre de la indústria, ens fa pensar que el jaciment és posterior a l'ocupació de la terrassa i pel tipus d'instruments s'acosten en els de la cultura final dels còdols tallats, pre-

senten analogies amb la indústria de la Cova de L'Aragó.

Un fet remarcable és la localització que es va fer de dues pedres d'arenisca de forma regular que amidaven aproximadament 30×30 i que restaven planes en el sòl d'ocupació.

Caldran noves campanyes per constatar en quin estat es troba l'estació, ja que la poca quantitat de terreny excavat no permet deduir conclusions vàlides, el que sí és un fet, és l'abundància de material recollit.

ELS JACIMENTS DE LA CAULA

(Boadella - Alt Empordà)

L'estructura kàrstica situada prop de Les Escaules, en el terme de Boadella, està prop de la carretera N-II, Madrid a La Jonquera, a l'altura de Pont de Molins.

Tres nivells es troben en aquesta estructura. L'interior és a uns 5 metres sobre el nivell actual de La Muga, el mitjà s'aixeca entre 10 i 25 metres i el més elevat està a més de 60 metres. A l'inferior no s'han trobat coves o abrics habitats. En el mig hi ha gran nombre de cavitats de bona mida on s'han trobat restes de cultures medievals, del Bronze i del Neolític. En el tercer nivell, les coves són petites amb sediments que contenen indústries del Paleolític Mig i Inferior.

NIVELL MIG

La Caula I

Es troba a la part Sud de la cinglera i actualment té la volta caiguda. Es pot observar entre els grans blocs ceràmica i fauna de la cultura medieval i neolítica. Hi ha molta dificultat en excavar el jaciment pels grans blocs que cobreixen part del mateix. Actualment és zona d'escombraries d'una casa de pagès. S'han fet treballs de neteja i garbellat de terres remogudes.

La Caula II

La cavitat és de grans dimensions i plena de sediments. La seva profunditat és de 10 metres i la seva planta és en forma de pera. La pluja ha erosionat fortament el talús exterior que ha pràcticament tallat mostrant un nivell de cendres amb restes de fauna (cavall, bou, cabra i porc) i ceràmica trossejada.

Els materials es troben en una posició estratigràfica segura i l'anàlisi dels tipus ceràmics ha proporcionat coneixements de tres cultures diferents.

1. — Olles bicòniques, de vores altes i sortides que corresponen a una època medieval tardana (segles XI i XII).

2. — Grup de conques de boca oberta, que corresponen a una fase cultural pre-ibèrica.

3. — Bol de gran profunditat típic de la cultura dita de les coves i un vas que apunta el Neolític «chaseense», corresponent a una cronologia post-cardial (Neolític Mitjà).

Solament s'ha treballat en el talud exterior y en pròximes campanyes es farà a l'interior una cata explorativa.

La Caula III

És una cova de grans dimensions derrumbada en la quasi totalitat i està situada al costat del salt d'aigua. No s'hi ha efectuat cap prospecció.

La Cavorca Cristina

Situada a 150 metres de distància al costat dret del salt. És un abric de gran mida d'una sola arcada. Té 16 metres d'amplada i 10 d'alçada, per 5 de profunditat. Es va obrir una «cata» per fer un sondeig exploratiu de $4 \times 2 \times 3$ i que no va donar cap resultat a l'excepció d'un possible nivell d'ocupació medieval. Els sediments segurament han estat moguts per inundacions intermitents del Muga, localitzant-se alguna peça paleolítica amb concreció calcària.

La Cavorca II

A 5 metres de l'anterior. Està quasi totalment colmatada de sediments, La «cata» exploratòria es de $2 \times 1 \times 3$ aproximadament, sense trobar cap nivell arqueològic. A la part superior es van recollir alguns fragments de ceràmica.

La Cavorca III

Està a mà esquerra de la Cavorca II, a uns 10 metres en línia recta i totalment colmatada de sediments. En el talús exterior, erosionat per l'acció de l'aigua es van trobar restes ceràmiques neolítiques. En la part superior del talús, es descobrí una espècie de paret que s'interpretà com un possible segell d'enterrament.

Cova de les Tres Creus

Situada a la part superior del nivell mig, presenta dos orificis d'entrada que formen an-

gle recte. Un d'ells fou ocupat per gent durant l'Edat Mitjana, que al mateix temps gravaren les 3 creus en l'altre. La cova de petita mida ($4 \times 3 \times 2$) està perfectament protegida dels vents del Nord, en una espècie de terrassa formada per segrecció del travertí. Fou el primer jaciment on es reconegué un nivell «in situ» del paleolític mig o inferior. La major part del dipòsit fou buidat podent ésser localitzats els nivells arqueològics sota una capa estalagmítica d'un gruix de 20 a 40 cms.

Destaquen entre les peces trobades un discoide bifaç sobre un còdol de pissarra, alguns esclats de quars i un burí de gran mida.

Cova de les Tres Creus II

A la dreta de la cova de les Tres Creus, és un subkàrstic de 10 metres de profunditat acabat en cambra. El tema està recobert d'una capa estalagmítica sota la que hi ha un nivell d'argiles. Encara no s'hi ha treballat.

Cova de les Tres Creus II bis

A mà dreta de la cova de les Tres Creus. És un petit forat a uns 2 metres. En una prospecció es localitzaren restes de fauna.

NIVELL SUPERIOR

Cova del Castell

Es troba sota el castell medieval de Les Escaules i la seva posició és immillorable. L'entrada s'obre a N.E. i la seva altura és de 1'5 m. per 1'2 m. d'amplada. La sala interior és re forma elíptica i originalment es troba colmatada de sediments i presenta la següent estratigrafia:

- Un nivell de pols de 30 cms.
- Un nivell humit irregular de 5 a 10 cm.

Punta de sageta eneolítica de la Cova del Castell.
(Foto: J. L. Barco)

—Argiles i graves formant capa irregular de 30 a 10 cms.

—Una capa calcària compacta de 40 cms.

—Un nivell d'argiles de 5 cms.

—Una capa estalagmítica de 5 cms.

—Un nivell d'argiles amb indústria paleolítica (mig o inferior).

En els nivells superiors remoguts s'han localitzat restes d'un enterrament eneolític (dents, fragments d'ossos llargs) junt a un parament amb una punta de sílex amb pedoncle i aleta, una fulleta a dors rebaixat i vàries làmines de sílex.

Fins el present aquesta coveta és on s'ha trobat la indústria més vella de La Caula, amb esclats de primera talla.

La zona de La Caula on existeixen gran nombre de covetes i abrics precisa d'un treball metòdic i sistemàtic d'exploració, fent investigació de cada un dels jaciments a fi de poder conèixer exactament l'àmplia cronologia cultural d'aquest gran complex prehistòric.

FIRES DE SANT NARCÍS ANY 1979

Petita síntesi de la nostra exposició al Certamen

Les fires de Girona resten ja lluny però cal fer-ne esment en aquest butlletí ja que per primera vegada es pot dir que el «certamen» s'ha vist acompanyat de còdols tallats de cap un milió d'anys i per a nosaltres ha estat una experiència joiosa i creiem que malgrat els maldecaps per montar-lo, positiva, ja que portar la cultura al carrer i apropar-la a l'abast del ciutadà d'aquí i de fora, considero que és una tasca molt bona. Però com dèiem, malgrat tot i suposo que per servir la tradició, ha plogut a Girona per les seves fires, regal ja vitalici que Sant Narcís ens fa cada any a tots, però com bé diu el refrany, això és ja aigua passada. Anem doncs a fer breument la gènesi del nostre «estand».

Feia temps ja que l'amic Eudald Carbonell pensava en montar una exposició a la Devesa per fires i va anar a l'Ajuntament per a demanar els permisos. Ja més tard n'Eudald junt amb l'amic Santi Serra que d'antuvi es prestà a col·laborar (cosa que fa sempre) varen tenir una petita xerrada a l'Ajuntament per poder escollir les dimensions i emplaçaments de l'estand més idoni amb els senyors Pérez Pascual i Pigem, els quals des d'aquí els volem testimoniar el nostre agraïment per l'ajuda tant econòmica com en espècies (llums potents, grans testos amb boniques plantes, etc.) i ja tot seguit hom posà fil a l'agulla. Vàrem ampliar unes fotografies molt boniques tan estèticament com cultural pel seu valor històric o

prehistòric més ben dit, ja que són dos choppers amb varis retocs i un d'ells té una petita incrustació calcària la qual palesa que aquest chopper ha rebut forts i sobtats canvis de clima. Aquestes dues peces tenen aproximadament un milió d'anys.

Ja quan tot estava encarrilat anàrem a la Devesa per feina i sortir-ne el millor possible. N'Eudald estava entortolligat amb un llençol que cosia, en Santi restava enfilat al més alt de l'estand com si d'un pòngit es traciés posant les llums; l'amic Gabriel també va restar enfilat una perllongada estona tot posant al sostre uns trossos llargs de paper blanc per tapar la uralita, la qual hi feia lleig, en aquell moment en Miquel Canal era l'operador de les xinxetes posant-les a tort i a dret, l'amic Reixach també era al peu del canó i un servidor anava grapant el teixit blanc com podia i com sabia, tot fent servir una maquineta i així anàvem passant les hores boiroses i humides de la nostra Devesa en nit de tardor. Ja cap a les tres de la matinada l'estand estava net, polit i planxat.

La inauguració va ésser el mateix dia en trencar la tarda; vet aquí la premsa que portàvem tots en acabar-lo.

Exposàrem unes seixanta peces dins les quals hi havien choppers, chopping-tool en quars, discoides, polièdres i esclats retocats propis de la cultura de còdols tallats com són rascadores, osques, ganivets, puntes, etc... tot molt ben presentat en vitrines. De la paret penjant hom podia contemplar amb detall un plafó entre d'altres molt didàctic que feia esment de l'evolució de la prehistòria universal a la seva part superior i a la inferior resumia l'evolució de la prehistòria a les comarques gironines.

«D'humanots» en passaren molts per l'es-

(Foto: J. L. Barco)

tand, començant pel senyor batlle de la ciutat i acabant pel President de la Generalitat de Catalunya, Honorable Tarradellas, el qual es dignà a signar al llibre d'or de l'Associació tot promentent fer-nos una visita amb calma quan estigués a Girona definitivament, cosa que serà ben aviat.

Durant totes les Fires varen ésser veïns nostres els enemics de l'urani i de les centrals nuclears i amants cent per cent de la natura, del sòl i de les olors de camp. Ens vàrem entendre molt bé i no ens vàrem tirar cap rierenc pel cap, ja que l'arqueologia i la naturalesa són dues coses que sempre han anat agafades de bracet.

Tot esperant haver-vos robat un somriure i una estona de lleure amb aquestes quatre ratlles, hem tret tot el suc de la que ha estat la nostra primera exposició a l'aire lliure de la Devesa gironina i a mena de comiat solament ens resta dir-vos: aquest any ens veurem una altra vegada al certamen per les Fires de Girona.

Exposició per a la divulgació didàctica de la Prehistòria dins el programa «La Caixa a les Escoles»

Del 7 al 29 de març de 1979 va tenir lloc a la sala Fidel Aguilar de Girona la primera mostra de divulgació didàctica de la Prehistòria pel que fa al període Paleolític. Organitzada per l'Associació Arqueològica de Girona, en col·laboració del Centre d'Estudis del Montgrí, Museu de St. Feliu i patrocinada per «LA CAIXA», en el marc del programa de dinamització cultural «La Caixa a les Escoles». El local fou cedit per l'Ajuntament de Girona.

Per primera vegada a Catalunya es feia una mostra d'aquest tipus per tal de donar informació de primera mà sobre els darrers descobriments que s'havien fet en aquest camp de la investigació prehistòrica.

A l'Exposició es podia contemplar una sè-

rie de vitrines en les que hi havien exposats materials que anaven des de l'aparició dels primers éssers vivents a la Terra fins les comunitats agrícoles neolítiques del Montgrí. Tenien preponderància les cultures del Paleolític, que es trobaven representades per materials del Paleolític Arcaic: Puig d'En Roca, Marenyà i Palau, en choppers, chopping-tools, discs i polièdres. Del Paleolític Inferior: Caus del Duc i d'Ullà, La Selva, Sobre Pedret, Pedra Dreta i Campdorà, amb les seves indústries sobre còdol i esclat. També s'exposaven materials del Paleolític Mig i Superior.

Acompanyaven aquests instruments tota una sèrie de gràfics explicatius i dibuixos, entre els que destacaven un plafó sobre l'evolu-

Detall de l'Exposició a la Sala Fidel Aguilar.
(Foto: V. Raimundo).

ció de la vida animal a la Terra des dels seus orígens i un sobre l'evolució comparativa de les comunitats humanes a Girona i les seves comarques i la resta del Món.

Per tal d'il·lustrar més la mostra, l'Associació va confeccionar un triptic en el que hi havia una explicació en profunditat de tota la sèrie de materials que allà s'exposaven, la situació dels jaciments, cronologia, etc.

Oberta a les tardes, fou visitada per gran nombre de públic de totes les edats. El programa de divulgació a les escoles va tenir lloc pels matins i Eudald Carbonell donà conferències a La Salle, Nacional Pràcticas, Nacional Montserrat, Nacional Bruguera, Sgda. Família, Maristes, Acadèmia Vilagran, Nacional Lorenzan, Dominiques Salt, Menéndez Pidal, Pompeu Fabra, Santaló, Nacional Montjuïc, Nacional Eiximenis, Nacional José Antonio, Nacional Sta. Eugènia, Montessori, Sagrat Cor, Dominiques, Mare de Déu del Mont, Dr. Pericot, Dalmau Carles, St. Josep de Calasanz i Carme Auguet.

Els alumnes eren de 8.è de Bàsica i l'experiència fou extraordinàriament interessant i allisonadora pel gran interès demostrat pels alumnes i públic visitants.

EXCURSIONS

Seguint l'ordre de les sortides efectuades, donarem compte en aquest Butlletí de les mateixes:

El dia 27 de maig de 1979 vam visitar la Casa Pairal catalana «Can Viader de Parets». Aquesta masia es troba ubicada a Parets d'Empordà, en el terme municipal de Vilademuls i prop de Bàscara.

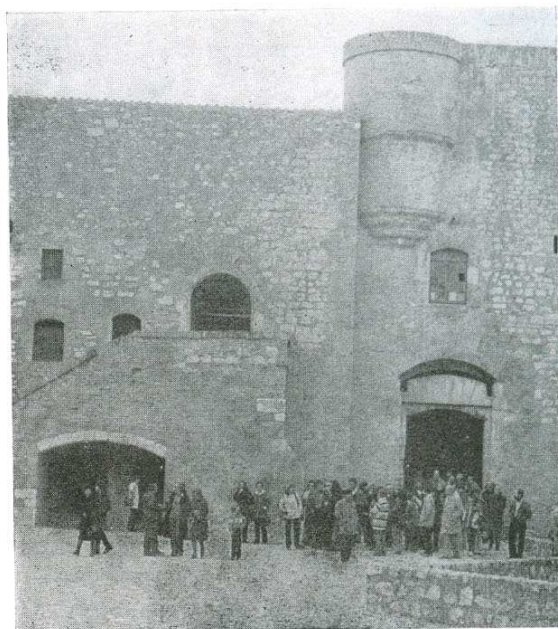
Hi ha notícies de la nissaga dels Viader des del 1274, segons documentació en poder de l'actual propietari, Sr. Ferran Viader i Gustà i de la seva muller Sra. Maria de Ribot, que cuiden amorosament el seu casal.

La diada fou inoblidable i cal recordar la rebuda per part dels propietaris, que tingueren la gentilesa d'informar als visitants de tots els pormenors de la finca, amb l'amplitud necessària, descriviren el paisatge, el casal, el mobiliari i peces d'art que decoren les habitacions.

És una casa pairal ben conservada, digna d'ésser visitada i cuidada, principalment per l'esforç personal i intens dels Srs. Viader, als que quedem molt agraïts.

El dia 21 d'octubre i amb un temps veritablement esplèndid, més a muntanya que al pla, l'Associació féu una excursió per visitar el Monestir de Sta. Maria de Ripoll i les esglésies romàniques de Queralbs i Fustanyà. En primer lloc es visità el cèlebre Monestir, bressol de la cultura catalana i el Museu Folkloric de Ripoll, en el que s'han obert al públic recentment, una sala de prehistòria amb materials dels jaciments del Ripollès. Seguidament la caravana de vehicles remun-tà aigua amunt del Freser a fi de visitar el típic poble de Queralbs, que de lluny sembla penjat a mitja muntanya. La serenitat de les valls i el suau color de la tardor donen al paisatge una bellesa incomparable. L'església de Queralbs es pot datar del segle XI. Ha estat restaurada amb encert i el seu aspecte de conjunt és impressionant.

A la tarda, de tornada cap a Ribes de Freser, ens desviàrem cap al lloc de Fustanyà, on hi hagué, en temps de l'ocupació romana, un assentament probablement ramader. Una església petita-romànica del segle IX, amb campanar molt peculiar, justifiquen el desplaçament. A poques dotzenes de metres, sota un cingle, et Tut de Fustanyà, cova prehistòrica que ens recorda l'existència de vida fa més de 100.000 anys, Amb la pos-

Castell de Salses. — (Foto: V. Raimundo)

ta de sol, la Vall es va enfosquir, però encara ens permet veure, lluny i al costat del Freser, les famoses coves de Rialp, on es van descobrir cultures neolítiques i de l'Edat dels Metalls. Tot plegat ens fa meditar molt mentre tornem a Girona.

El dia 16 d'octubre férem una nova sortida al Rosselló per a conèixer el Castell de Salses i el Museu de Prehistòria de Tautavull, recentment inaugurat. El Castell de Salses, situat entre les Corbères i el Mediterrani, frueix d'una situació estratègica excepcional. Lloc avançat a la frontera amb el reialme francès, fou testimoni de molts fets d'armes. Construït el segle XIII, fou reconstruït per Carles V. La fortalesa és enorme i ben conservada. Un amable guia ens explica que podia viure en el castell una guarnició de 3.000 homes amb 300 cavalls durant sis mesos sense ésser revituallats. Situats a la part més alta del castell, des d'on es veu el Rosselló amb les Corbères i el mar, es comprèn perfectament que el castell fos objecte de fets militars importants. El dinar es féu al «Mas d'Alzine» (Tautavull), propietat d'un senyor de Castellfolit de la Roca, actualment assentat a França. A la tarda tingué lloc la visita al Museu de Tautavull, destinat a exposar els materials trobats a la Cova de l'Aragó, que va habitar l'Homo Erectus fa uns 450.000

anys. El museu és de nova planta, ben instal·lat i amb una quantitat ingent d'informació en forma de mapes, diagrames, posters. Com a detall direm que cada peça, exposada en una vitrina, té un petit cartell amb la seva denominació. A la tornada cap a Girona, la posta del sol retalla l'enorme silueta del Canigó. Estem recordant que durant tot el dia ens ha acompanyat en el cel del Rosselló un enorme Arc de Sant Martí unint la terra rossellonenca amb el mar.

El dia 3 de febrer del 1980 novament ens vam trobar davant de la Casa de Cultura de Girona, per anar a visitar l'abadia de Vilabertran i el Palau de Peralada. L'Abadia de Vilabertran es va iniciar l'any 1080 i va ésser consagrada el 1100. És una magnífica construcció romànica de planta basilical amb tres absis oberts sobre un transepte. A l'extrem nord del creuer els vescomtes de Rocabertí construïren al segle XIV una capella funerària per la família. El claustre és també romànic, auster i senzill i amb capitells ornats amb fulles. El Palau abacial és un exemple d'arquitectura civil catalana del segle XV.

Seguidament ens traslladarem a Peralada per a veure el cèlebre Palau, amb els seus senyoriais jardins, el celler, la documentadíssima biblioteca i finalment l'església parroquial.

Conferències i cursets

La nostra entitat ha participat en les següents conferències:

El mes de març, organitzat per l'escola de Vil·larroja, es donà una conferència sobre prehistòria amb el títol «El paleolític a les comarques gironines». Es va explicar amb deteniment l'estat actual de la prehistòria a les nostres comarques.

El mes de març, organitzat per l'Obra Cultural de la Caixa, es van donar conferències sobre el tema «La Prehistòria (període Paleolític)», en els següents col·legis: La Salle, Nacional Pràctiques, Nacional Montserrat, Nacional Bruguera, Sagrada Família, Maristes, Acadèmia Vilagran, Nacional Lorenzana, Dominiques Salt, Menéndez Pidal, Pompeu Fabra, Santaló, Nacional Montjuïc, Nacional Eiximenis, Nacional José Antonio, Nacional Santa Eugènia, Montessori, Sagrat Cor, Dominiques, Mare de Déu del Mont, Dr. Pericot, Dalmau Carles, Sant Josep de Calasanz i Carme August.

La informació anava dirigida als alumnes de 8.è de Bàsica. La conferència versava sobre l'evolució de les cultures humanes a les nostres comarques.

El mes d'agost de 1979 i organitzat per l'escola d'estiu, tingué lloc a Figueres una conferència sobre el desenvolupament econòmic i social en la prehistòria.

El mes de novembre de 1979 va tenir lloc al pavelló municipal del recinte del certamen agrí-

col i comercial, una conferència organitzada per l'Associació per tal d'explicar els materials que s'exposaven del jaciment paleolític del Puig d'en Roca.

El mes de desembre de 1979 va tenir lloc a la Universitat Central de Barcelona, organitzada pel Departament d'Història Antiga, una conferència sobre tècniques de talla a la prehistòria.

Aquest conjunt de conferències foren donades per l'arqueòleg de l'entitat E. Carbonell.

Curset d'iniciació a la història de l'art de les nostres comarques

Com tots els anys i per aquest temps, hem organitzat un Curset, segons el següent programa:

- 1 de febrer, José M.ª de Bedoya: «L'art en el Paleolític i Mesolític».
- 28 de febrer, Enriqueta Pons: «L'Art en el Neolític i Edat dels Metalls».
- 6 de març, Aurora Martín: «L'Art dels ibers i colonització grega».
- 13 de març, Josep Nolla: «L'Art en la colonització romana».
- 20 de març, Francesc Reixach: «L'Art Paleocristià-Visigòtic i Pre-Romànic».
- 27 de març, Genís Baltrons: «L'Art Romànic en el Pirineu, Garrotxa i Alt Empordà».

10 d'abril, Genís Baltrons: «L'Art Romànic en el Baix Empordà, La Selva i el Gironès».

17 d'abril, Joan Marquès: «L'Art Gòtic en les nostres comarques».

Totes les conferències anaren complementades amb diapositives i eren públiques. Al mateix temps, tingué lloc en el local social, unes classes sobre elements arquitectònics de l'Art Romànic, com a complement del cicle de conferències sobre la Història de l'Art. Aquestes classes són de 20 a 21 hores, els dilluns, a partir del 21 de febrer.

Congressos i Sympossiums

La nostra entitat ha participat durant els anys 1979 i 1980 com a membre actiu en els següents congressos y symposiums:

XV Assemblée d'Estudiosos de Berga, que tingué lloc en aquesta ciutat el mes de setembre de 1979, presentant junt amb membres de S.T.I.A. de Girona, un treball titulat «Breu introducció a la prehistòria de Berga i el seu entorn».

XIV Assemblée d'Estudiosos de Lleida, que tingué lloc en aquesta ciutat els dies 20 i 21 d'octubre de 1979, presentant el treball titulat

«Una estació a còdols treballats a les rodalies de Lleida».

«IV Reunión del Grupo de Trabajo del Cuaternario», que tingué lloc a Banyoles els dies del 23 al 30 inclusivament de setembre de 1979. Es presentà el treball titulat «Depósitos cuaternarios con industrias humanas en el N.E. de Catalunya».

«IV Congreso Nacional de Arqueología de Portugal», que tingué lloc a Faro els dies 17 al 23 de març de 1980. Es presentaren els treballs «La problemática de las industrias del Paleolítico Arcaico, Inferior y Medio en Catalunya: su evolución» y «La Bidirección». Aquest darrer treball fou presentat juntament amb un membre del C.S.I.C.

Publicacions

L'Associació ha publicat durant els anys 1979 i 1980: el II Butlletí de l'entitat, «Les Estacions Prehistòriques del Puig d'En Roca» (I), per J. Canal i E. Carbonell. Es troba en impremta «Les estacions Prehistòriques del Puig d'en Roca» (II), per F. Riuró.

En preparació hi ha: «Història de la investigació Paleolítica a Catalunya», per J. Canal i E. Carbonell.

Assemblea ordinària i extraordinària corresponent a l'any 1979

Oportunament i d'acord amb els Estatuts, tingué lloc el dia 11 de juny, a les 19'30 hores a la Casa de Cultura «Bisbe Lorenzana», les Assemblees Ordinària i Extraordinària, convocades per circular i amb el temps previst en el Reglament. Extraordinària, ja que es tractava de modificar els Estatuts, per adequar-los a les necessitats actuals, primordialment l'ampliació dels membres de la Junta Directiva. Per aquest motiu havia dimitit la seva totalitat, a fi de poder-la ampliar i renovar adequadament.

Presidida pels membres de la Junta dimitida: Miquel Verdaguer Illa, José Bedoya O'neale, Josep Canal Roquet i Francesc Reixach Cabratosa, en 2.ª Convocatòria obria l'Assemblea el President dimitit, Sr. Verdaguer.

El Sr. Bedoya féu a continuació ús de la paraula per exposar el primer punt de l'ordre del dia: «Memòria de l'Entitat», en un llarg parlament, donà compte de les dificultats per les que havia passat l'Entitat des de la seva fundació feia la ratlla de vuit anys, fins el moment actual, remarcant la dura tasca dels iniciadors entre els que mencionà al Sr. Reixach pel seu entusiasme i dedicació, i alguns més entre els que recordà el nostre benivolgut amic i mestre Miquel Oliva. Es manifestà satisfet pel camí recorregut i les metes assolides que, digué, havien donat prestigi i nom a l'Associació, sobretot a l'esforç d'uns quants associats, en el camp de la investigació prehistòrica i les publicacions consegüents, així com a les excavacions portades a cap, les exposicions, en particular la feta a la Fontana d'Or, amb els materials trobats a les nostres comarques, i que fou visitada per arqueòlegs del Món enter, que es desplaçaren del país veí on tenia lloc un Congrés Mundial de Prehistòria i Història. Quins esforços havien situat a la nostra Entitat en un lloc destacat en el camp de l'Arqueologia en un temps rècord. Creia que la tasca seria continuada per la Junta, que en una candidatura única s'havia presentat, d'acord amb els Reglaments de l'Entitat; que per tant seria votada afirmativament i que tenia la completa seguretat de que portaria endavant l'Entitat, pel camí emprès feia vuit anys.

El segon punt de l'Ordre del dia «Estat de comptes», fou feta pel Sr. Reixach, tresorer de la Junta dimitida, donades les quantitats entrades i sortides, així com la quantitat exacta de caixa en dit moment. Els dos punts de l'Ordre del dia foren posats a votació, quedant aprovats per unanimitat.

Seguidament el Sr. Bedoya llegí els nous Estatuts que foren objecte d'aprovació pels membres de l'Associació assistents a l'Assemblea.

Constituïda la taula amb alguns associats assistents: Guardiola, Jiménez, Raimundo, es posà a votació la candidatura única presentada per formar la nova Junta Directiva. Amb la papere- ta corresponent votaren tots els assistents quin nombre eren 35, a continuació foren obertes les missives enviades reglamentàriament per a votar per correu, que donaren un número de papere- tes de 60 i a més a més passaren a votar les persones que foren delegades per associats no assis- tents, que foren 28. Total foren comptades 123 paperetes. Per tant quedà aprovada la nova Junta Directiva, quina relació és la següent:

President:	Joaquim Vidal Jubert
Vice-President:	José M. ^a de Bedoya O'neale
Vice-President 2. ^{on} :	Miquel Verdaguer Illa
Vocals:	José Luis Barco Domingo Benjamí Benet Millat Josep Canal Roquet Eudald Carbonell Roura Miquel Guardiola Fuxà Enric Jiménez Carbonell Gabriel Mesquida Carreras Vicenç Raimundo Perpiñà Francesc Reixach Cabratosa Santiago Serra Isern Narcís Sitjes Nadal Josep Vert Planas

Es retiraren els membres de la Junta dimitida i passaren a ocupar la Presidència els mem- bres de la nova Junta Directiva, presidida pel Sr. Joaquim Vidal Jubert. Aquest féu un breu par- iament, en el que agraïa la confiança de que havia estat objecte en la votació que acabava de tenir lloc, per quin motiu prometia continuar en la línia que havia portat la Junta dimitida, a quins membres felicitava per la seva tasca realitzada. Feia especial menció en el nombre de vo- cals de la Junta que presideix, necessaris per a poder realitzar els treballs programats: noves pu- blicacions, millora del butlletí, etc.

Feia una crida perquè aquesta tasca tingués el suport i l'ajuda dels membres de l'Associa- ció, en la nova tasca que anaven a emprendre. Donà per acabat l'acte com a President de l'As- semblea.

COMUNICACIONS DELS ASSOCIATS

Hem rebut de l'«Associació Cultural i Esportiva Jonquerenca», una comunicació que resumeix ens diu:

«Els socis Joan Budó i Bagués, i Joan Budó i Ricart, trobaren fa uns dos mesos un possible poblat amb moltes construccions quadrades i rodones juntament amb grans lloses i murs de pedra seca.

El paratge es troba situat entre Sant Joan de Canadal i el «Mas Forcada».

El socis Àngel Martin, Jordi Cabezas, Josep Laporta, Ramon Boix i Eusebi Cabezas, el dissabte 1 de març, acompanyats pel veí de Cantallous senyor Leandre Genís, descobriren en la cova «d'en Xuliman», fragments de ceràmica en superfície, els quals probablement siguin de l'Edat dels Metalls.

Al mateix dia 1 i pels mateixos membres de

l'Associació i a indicació del senyor Leandre, es trobà un dolmen al Coll del Madàs (Requesens) que sembla no es troba catalogat».

Poblat de la Costa Roja (La Jonquera). — (Foto Quiroga)

El nostre associat i amic Esteve Verdaguer i Lloveras ens comunica el següent:

Durant la campanya de neteja i desbrossament que ha tingut lloc durant el mes de març i abril d'enguany al poblat Ibèric-romà de «Castell» (terme municipal de Palamós) junt amb els companys Jordi Gispert i Espadale i Miquel Alsina i Giró, tots dos també socis de l'Associació Arqueològica de Girona; i de la secció d'Arqueologia del recent format «Centre d'Estudis Palamosins», hem descobert un important plom amb inscripcions ibèriques.

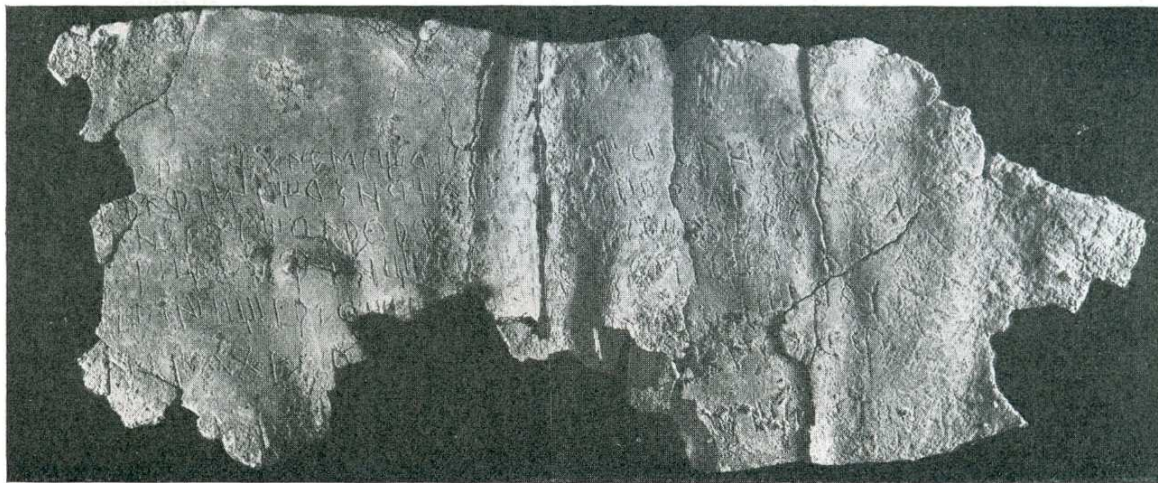
Es tracta, com es pot veure per la fotografia que hi acompanyem, d'un important document arqueològic, que ajudarà sens dubte a un millor

coneixement de l'enigmàtic món ibèric. També vàrem recollir un tros molt oxidat d'un probable instrument de cirurgia.

Tot això forma part d'un intent de recuperació d'aquest important jaciment arqueològic en el que intervenen el Servei Tècnic de la Diputació de Girona.

Per acabar, solament ens falta agrair l'ajuda dels companys Vicenç Raimundo i Antoni Ramírez, els quals es traslladaren a Castell tot un diumenge per ajudar-nos.

Actualment aquest plom està lliurat al Servei Tècnic d'Investigacions Arqueològiques de la Diputació de Girona per al seu estudi i restauració.

Plom amb inscripcions ibèriques del poblat de «Castell» (Palamós). — (Foto: Quim Curbet)

S. TORRAS DOMÈNECH, S. A.

FUNDADA EL 1729

PAPERS I CARTOLINES PER A LES ARTS GRÀFIQUES

FÀBRICA

T. 48 80 00 - TELEX 57126

FLAÇA

DOMICILI SOCIAL

ROSSELLÓ, 229 - T. 218 35 50

TELEX 52268

BARCELONA

DELEGACIÓ DE VENDES

BARCELONA

ROSSELLÓ, 229 - T. 218 35 50

MADRID

ALMADEN, 9 - T. 22742 41

SARAGOSSA

POL. IND. MONTEMOLIN - NAVE 31-A
CTRA. A CASTELLON KM. 3.400 - T. 42 01 66

VALÈNCIA

AV. DEL CID, 32 - T. 25 91 03

RELACIO DE REVISTES QUE TROBAREU A LA **Biblioteca** DE "la Caixa"

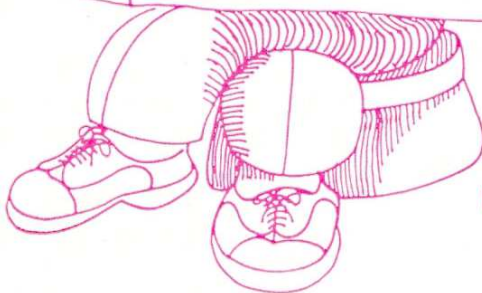
ACTUALIDAD ECONOMICA
AGRICULTURA
AGUILUCHOS
ALIMENTACION Y MEJORA ANIMAL
ALTA COSTURA
ANCORA
ART & DECORATION
ARTES PLASTICAS
AS COLOR
AUTOPISTA
AVION
BIBLIOTECONOMIA
BLANCO Y NEGRO
B O E
B O P
BRIC HOBBY BRICOLAGE
BURDA
CAMBIO 16
CAMP DE L'ARPA
CANIGO
CATALUNYA CRISTIANA
CAVALL FORT
CERES
CEUMT
CIERVO, EL
COCINA Y HOGAR
CORREO DE LA UNESCO
CUADERNOS DE PEDAGOGIA
CULTIVADOR MODERNO, EL
CUNICULTURA
DESTINO
DIRIGIDO POR
DOCUMENTS D'ESGLÉSIA
ECCLESIA
EINA
EIKONOS
EL BENJAMIN
EL PONT
ELS MARGES
ELLE
EN MARCHA
ENLACE
ESPAÑA AGRICOLA
ESPAÑA GANADERA
ESTAFETA LITERARIA
FOLIA HUMANISTICA
FOMENTO DE LA PRODUCCION
FOMENTO TRABAJO NACIONAL
FOURRAGES
FREUNDIN
FRUITICULTURA
FULLS DE CINEMA
GACETA ILUSTRADA
GOYA
GUIX
HISTORIA 16

HOGAR Y MODA, EL
HORA NOVA
IBERICA
IL TRATTORISTA
INFORMATORE AGRARIO
INFORMATORE FITOPATOLOGICO
INFORMATORE ZOOTECNICO
INVESTIGACION Y CIENCIA
ITEA
J20
L'ARBORICULTURE FRUTIERE
L'AVENÇ
L'ELEVAGE BOVIN, OVIN, CAPRIN
L'EMPORDA
L'HORA
L'OLOTI
LA COSECHA
LA SEMANA VITIVINICOLA
LABOREO
LABORES DEL HOGAR
LEVANTE AGRICOLA
LUZ Y GUIA
MECANICA POPULAR
MUNTANYA
PARIS MATCH
PHYTOMA
PRESENCIA
PRIMERAS NOTICIAS
PSICODEIA
PURPAN
QUADERNS DE L'OBRA SOCIAL
RAZON Y FE
RECULL
RESENA
RESSO
REVISTA DE BANYOLES
REVISTA DE GIRONA
REVISTA ESTUDIOS AGROSOCIALES
REVISTA EXTENSION AGRARIA
REVISTA DE GEOGRAFIA UNIVERSAL
REVISTA JURIDICA DE CATALUNYA
RODAMON
SELECCIONES AVICOLAS
SERRA D'OR
SOLO MOTO
TELVA
TERCER MUNDO
TERRES CATALANES
TRETZEVENTS
TRIA
TRIUNFO
USTED
VALENCIA FRUITS
VIDA CATHOLIQUE
VIDA NUEVA
ZOOTECNIA E NUTRIZIONE ANIMALE

OBRA CULTURAL
DE LA CAIXA DE PENSIONS PER A LA VELLESA I D'ESTALVIS

CAIXA DE PENSIONS
"la Caixa"

BIBLIOTECA DE GIRONA